

Центр політико-правових
реформ

ПРОГРАМА «НОВЕ ПРАВОСУДДЯ»

**Методичні рекомендації
щодо складання та подання конституційної скарги
до Конституційного Суду України**

Контекст

Внаслідок конституційної реформи щодо правосуддя з 30 вересня 2016 року (дня набрання чинності конституційними змінами) юридичні та фізичні особи в Україні отримали можливість реалізувати конституційне право на подання конституційної скарги до Конституційного Суду. Закон України «Про Конституційний Суд України» (далі – Закон) був ухвалений 13 липня 2017 року та набрав чинності 3 серпня 2017 року.

Конституційний Суд України може визнати неконституційним закон України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано.

Суб'єкт подання: фізична особа (громадянин, іноземець, апатрид) та юридична особа (крім юридичної особи [публічного права](#)).

Предмет оскарження: неконституційність положення закону, застосованого в остаточному рішенні щодо особи, яка подає скаргу.

Вимоги:

- 1) Конституційна скарга складається державною мовою.

Вже у процесі розгляду Конституційним Судом конституційної скарги, учасники провадження можуть заявити клопотання про участь у справі перекладача, про що Конституційний Суд постановляє ухвалу.

2) Право на подання конституційної скарги, відповідно до Закону, мають фізичні та юридичні особи.

В конституційній скарзі необхідно зазначити ПІБ особи, адресу зареєстрованого місця проживання особи (для іноземця чи особи без громадянства - місця перебування) або повну назву та місцезнаходження юридичної особи, а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є.

Конституційна скарга фізичною особою підписується особисто. У випадку, якщо, дієздатна фізична особа, яка за станом здоров'я або фізичною вадою не в змозі особисто підписати конституційну скаргу, її підписує уповноважена в установленому законом порядку особа, що діє від її імені. Конституційну скаргу юридичної особи підписує уповноважена на це особа, повноваження якої має бути підтверджено установчими документами цієї юридичної особи та актом про призначення (обрання) на посаду уповноваженої особи. Документи, що підтверджують повноваження уповноваженої особи мають бути додані до конституційної скарги та відомості про уповноважену особу, що діє від імені суб'єкта права на конституційну скаргу мають бути зазначені у конституційній скарзі. Конституційна скарга подається до Конституційного Суду особисто або поштою.

3) У конституційній скарзі мають бути зазначений короткий виклад остаточного судового рішення, в якому було застосовано відповідні положення закону України та опис перебігу розгляду відповідної справи в судах.

Остаточним судовим рішенням є судові рішення апеляційної інстанції, яке набрало законної сили, а в разі передбаченої законом можливості касаційного оскарження - судового рішення, винесеного в порядку касаційного перегляду.

4) У конституційній скарзі мають бути зазначені конкретні положення закону України, які належить перевірити на відповідність Конституції України, та конкретні положення Конституції України, на відповідність яким належить перевірити положення закону України.

5) У конституційній скарзі має бути обґрунтування тверджень щодо неконституційності положень закону України (його окремих положень) із

зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, зазнало порушення внаслідок застосування закону;

6) У конституційній скарзі має бути зазначено перелік та відомості про документи і матеріали, на які посилається особа із наданням копій цих документів і матеріалів.

Копія остаточного судового рішення у справі має бути засвідчена в установленому порядку судом, що його ухвалив.

Умови:

- після винесення остаточного судового рішення пройшло не більше 3 місяців.

Конституційна скарга може бути прийнята Конституційним Судом поза межами цього строку, якщо Конституційний Суд визнає її розгляд необхідним із мотивів суспільного інтересу, або якщо особа, що не мала повного тексту судового рішення, в конституційній скарзі висловить у конституційній скарзі клопотання про поновлення пропущеного строку. Щодо конституційних скарг, поданих до набрання чинності Законом є особливості, які встановлені Прикінцевими положеннями Закону.

- Конституційний Суд відмовляє у відкритті конституційного провадження, якщо зміст і вимоги конституційної скарги є очевидно необґрунтованими або наявне зловживання правом на подання скарги.

Забезпечувальний наказ:

При розгляді конституційної скарги Велика палата може видати забезпечувальний наказ для забезпечення конституційної скарги. Забезпечувальний наказ є виконавчим документом, який встановлює тимчасову заборону вчиняти певну дію. Забезпечувальний наказ видається у виняткових випадках за необхідності запобігти незворотнім наслідкам, що можуть настати у зв'язку з виконанням остаточного судового рішення. Оскільки ця категорія є достатньо широкою, характер «винятковості» цих випадків встановлюватиметься практикою Конституційного Суду.

Відповідно до частини четвертої статті 78 Закону, забезпечувальний наказ втрачає чинність з дня ухвалення рішення або постановлення ухвали про

закриття конституційного провадження у справі. З огляду на вищенаведене та положення статті 35 Закону, що визначає повноваження Великої палати, Велика палата не може зупинити дію або скасувати виданий забезпечувальний наказ до закінчення провадження у справі за поданою конституційною скаргою.

Відповідно до підпункту 7 пункту 2 параграфу 46 Регламенту, у забезпечувальному наказі зазначається орган, посадова особа, на яких покладено виконання забезпечувального наказу. З огляду на це положення, забезпечувальний наказ не може зобов'язувати фізичну особу не вчиняти певну дію.

Для підвищення ймовірності видання Великою палатою забезпечувального наказу, в конституційній скарзі, варто зазначити:

- які конкретно дії необхідно тимчасово заборонити;
- які незворотні наслідки можуть настати.

Наслідки: у випадку визнання неконституційним закону (або його окремого положення) – втрата ним чинності. Як наслідок, можливість перегляду судового рішення за нововиявленими чи виключними обставинами.

Законодавча база та корисна інформація

[Конституція України](#)

[Закон України](#) «Про Конституційний Суд України»

Ст. 361 [ЦПК України](#), ст. 245 [КАС України](#), ст. 459 [КПК України](#), ст. 112 [ГПК України](#)

[Регламент](#) Конституційного Суду України

Офіційний [веб-сайт](#) Конституційного Суду України

[Пам'ятка](#) для громадян та юридичних осіб про порядок внесення конституційних скарг до Конституційного Суду України

Методичні публікації підготовлено Центром політико-правових реформ в рамках проекту «Конституційна скарга: новий інститут захисту прав громадян в Україні», який здійснюється за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Нове правосуддя». Погляди авторів, викладені в цій публікації, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки.